

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 5 października 2017 r.

Adam Bodnar

III.7065.172.2017.JA

Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Na podstawie jednej ze skarg pragnę przedstawić problem ustalania dochodu mieszkańca domu pomocy społecznej, któremu z racji uhonorowania sędziwego wieku przyznano świadczenie honorowe.

Zgodnie z treścią art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.) pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Mieszkaniec domu wnosi opłatę za pobyt w wysokości nieprzekraczającej 70 % dochodu (art. 61 ust. 2 pkt 1 ustawy). Dla określenia wysokości opłaty konieczne jest zatem ustalenie sytuacji dochodowej mieszkańca w oparciu o przepisy art. 8 ustawy o pomocy społecznej, które z uwagi na umiejscowienie w przepisach ogólnych ustawy mają zastosowanie do wszystkich świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej, a więc obejmują swym zakresem również zasady ustalania odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej. W myśl art. 8 ust. 3 i 4 ustawy o pomocy społecznej za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych, składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach, a także kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób. Do dochodu nie wlicza się jednorazowego pieniężnego świadczenia

socjalnego, zasiłku celowego, pomocy materialnej mającej charakter socjalny albo motywacyjny, przyznawanej na podstawie przepisów o systemie oświaty, wartości świadczenia w naturze oraz świadczenia przysługującego osobie bezrobotnej na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z tytułu wykonywania prac społecznie użytecznych, a także świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej, o których mowa w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, dochodu z powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha przeliczeniowego, świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, dodatku wychowawczego, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 8a ust. 1 ustawy o Karcie Polaka.

Katalog obciążeń, pomniejszających dochód, jak i katalog przychodów odliczanych od dochodu, ma charakter zamknięty na gruncie ustawy o pomocy społecznej, co powoduje, że wszelkie przychody bez względu na tytuł i źródło ich otrzymania, po odpowiednich pomniejszeniach, stanowią dochód. Z tej przyczyny uznaje się, że nie ma znaczenia tytuł i źródło uzyskiwania środków finansowych, gdyż każdy uzyskany przychód w okresie dysponowania określoną kwotą może stanowić źródło utrzymania (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 8 grudnia 2006 r. sygn. akt I OSK 700/06).

Kształt przepisów art. 8 ust. 3 i 4 ustawy o pomocy społecznej nie pozostawia więc organowi żadnego luzu decyzyjnego, w ramach którego mógłby, uwzględniając wyjątkowe okoliczności, ustalać dochód osoby. W sposób szczególny problem wynikający z zasad ustalania dochodu uwidacznia się na przykładzie osoby, która przebywa w domu pomocy społecznej i uzyskuje świadczenie honorowe. W sytuacji bowiem, gdy mieszkaniec domu pomocy społecznej osiąga wiek 100 lat i poza świadczeniem emerytalno-rentowym uzyskuje prawo do świadczenia honorowego, wzrasta opłata za jego pobyt w domu pomocy społecznej z uwagi na konieczność zaliczenia świadczenia honorowego do dochodu seniora.

Świadczenie honorowe jest przyznawane przez organ emerytalno-rentowy (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Wojskowe Biuro Emerytalne oraz Biuro Emerytalne Służby Więziennej) z urzędu każdej osobie, która osiąga wiek 100 lat. Aktualnie wysokość tego świadczenia wynosi 3 536,87 brutto. Jest to swoista gratyfikacja, którą otrzymują nieliczni obywatele.

W mojej opinii fakt uzyskania tego typu świadczenia nie powinien być traktowany jak każdy inny dochód, a w szczególności nie powinien stwarzać sytuacji, w której wzrost dochodu mieszkańca domu pomocy społecznej daje możliwość zwiększenia kwoty odpłatności za pobyt w placówce. Wliczanie świadczenia honorowego do dochodu ustalanego na potrzeby ustawy o pomocy społecznej rodzi uzasadnione poczucie

niesprawiedliwości i w istocie zatracą swój wyjątkowy charakter, gdyż faktycznie do rąk seniora trafia wsparcie w znacznie obniżonej wysokości z racji zwiększenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958), uprzejmie proszę Panią Minister o przedstawienie stanowiska wobec sygnalizowanego problemu oraz rozważenie zasadności podjęcia stosownej inicjatywy ustawodawczej modyfikującej zasady ustalania dochodu dla osób pobierających świadczenia honorowe.

[Adam Bodnar]